

Жан дьо Лафонтен - „Басни“

Предговор

Лафонтен е най-популярният от големите френски писатели. В родината му децата започват да го четат още с постъпването си в училище. Неговите басни са постоянна тема както за домашни упражнения, тъй и за докторски тези. Чрез неговите произведения чужденецът се мъчи най-напред да проникне в галския дух и да навлезе в страната на френската поезия, дето, ако много цветя носят други имена, фауната, изглежда, е на Лафонтен и неговите басни. Той е нашият национален поет – казва за него Сент-Бьов. Син на XVII век, в който френското общество се оформя, езикът се установява и френският дух се самоопознава, Лафонтен принадлежи на това семейство от моралисти и психолози, което е най-голямата слава на френската литература. Ненапразно една от басните си той посвещава на Ларошфуко: неговият поглед е не по-малко остър и истините, до които стига, не по-малко горчиви от тия, които се съдържат в *Максимите*. Той не е по-малък изобличител на съвременното си общество от своя приятел Молиер. Лафонтеновата басня е също една малка комедия, само че с повече действие и повече актьори, един театър, дето сцена е цялата земя. Като запазва индивидуалния характер на всяко едно от животните си, Лафонтен рисува чрез тях и различни човешки характери, дава ни картината на цялото човешко общество. Колко вярно е неговото изображение и силен неговият сарказъм, може да се види от *Животните, болни от чума*, дето е разкрито безпавието и лицемерието на кралския двор, или в *Градинарят и неговият сеньор*, дето са показани всички своеволия на феодала. Преведените басни са едва една трета от общия брой на Лафонтеновите басни и дават може би една четвърт част от общия им текст, но те са достатъчни, за да добие читателят представа за пъстротата на темите, регистъра от идеи, чувства и изразни средства у Лафонтен. Започнал с разработка на басни от Езоп, Федър и други древни писатели, френският баснописец постепенно излиза от кръга на техните теми, все повече и повече се опира на своите лични наблюдения върху обществото и природата и прави от баснята един извънредно богат и гъвкав жанр, способен да изрази действителността в нейното многообразие и същевременно да предаде най-интимния трепет на душата. В лицето на Лафонтен с право сочат големия лирик на епохата. Като всеки истински поет той общува свободно със света и нещата; чрез неговия стих, както казва сам, говорят не само вълкът и агнето, но и дърветата и растенията. Той умее да нахвърли с няколко думи един пейзаж, да хване едно движение, да подслуша природата, когато тя се разкрива пред човека. И тогава баснята загубва своя ограничен характер, епизодът става повод за поетични размишления, иронията и нравоучението отстъпват място на поезията. Така е например в баснята за *Двамата приятели*, която е по-скоро ода на приятелството; така е в *Сънят на един Могол*, дето Лафонтен се явява предвестник на романтиците. Заедно с това Лафонтен е може би най-могъщият стихотворец на Франция. У него намираме едно богатство от стихотворни размери, езикови обрати, интонации и рими, каквото едва ли има у друг френски поет. Някои дори виждат в него създателя на свободния стих. Това впечатление е погрешно: колкото и да мени дължината си, стихът на Лафонтен се връща непрекъснато, подобно на махало, към александрина като към свое равновесие; тук Лафонтен си остава класик. Ние не знаем до каква степен сме успели да предадем всичко това. Едно можем да кажем: не скъпяхме време и положихме много задръжни усилия. На ония, които се учудват как е възможно двама души да превеждат заедно,

ще отговорим с баснята за *Двамата приятели*, все едно ще вземат ли и нашето сътрудничество за басня.

Атанас Далчев ● Александър Муратов